

Sunds kommun: Kommunöversikt del V

Byplanering i Finby samt del av Smedsböle och Svensböle byar.
2011-

PLANBESKRIVNING

1. INLEDNING

1.1. Bakgrund och syfte med kommunöversikten

Sunds kommun har valt att arbeta byavis med sin kommunöversikt. Den framtida utvecklingen av markanvändningen i byarna har diskuterats med byborna varefter s.k. byplaner gjorts upp. Byplaneringen är således den metod som valts och byplanerna kommer tillsammans att bilda en kommunöversikt.

1.2. Kommunöversiktens rättsverkan

I enlighet med Plan- och bygglagen (PBL) för landskapet Åland (ÅFS 102/2008) skall kommunöversikten ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön samt ge vägledning för beslut om användningen av mark- och vattenområden och om hur bebyggelsen ska användas, förändras och bevaras.

Kommunöversiktens ändamål: Till vägledning för beslut i plan- och byggfrågor ska varje kommun utarbeta en heltäckande kommunöversikt.

1.3. Kommunöversiktens utformning

Kommunöversikten består av en kartdel och en textdel.

1.4. Översiktsarbetet

För arbetet tillsattes en referensgrupp bestående av kommundirektören och byggnadsinspektören samt fyra ledamöter. Byborna har aktivt deltagit i planeringen genom en framtidsverkstad som genomfördes 10 november 2011. Därefter begärde kommunkansliet in förslag till tomter och annan markanvändning av markägarna. Inga förslag inkom. Vid ett allmänt möte den 12 december diskuterades innehållet i byplanen. De förslag som gavs under framtidsverkstaden har beaktas.

1.5. Beskrivning av området

Detta skede av kommunöversikten (etapp V) omfattar byarna Finby samt delar av byarna Smedsböle och Svensböle.

2. BESKRIVNING AV DELOMRÅDEN

2.1. Planområde

2.1.1. GENERALPLANER

Områden där beslut om generalplanläggning fattats eller områden med fastställd/antagen generalplan finns inte inom dessa byar.

2.1.2. DETALJPLANER

Inga områden, där beslut om detaljplanering fattats, finns inom dessa byar.

Områden med fastställda/antagna detaljplaner:

DP 4 Uppdatering av detaljplan för kvarterens 3-6 samt park-, lantbruks- och vägområden i Finby och Smedsböle byar.

Detaljplaneändring för kvarteren 1 och 2 i Smedsböle by och för kvarteren 7-9 i Finby by. Genom detaljplaneändringen upphävs kvarteren 7 och 8 och ett nytt kvarter 10 bildas.

Detaljplan för en del av fastigheter 6:21 och 6:34 i Finby by och del av fastigheter 2:29 och 2:62 i Smedsböle by.

Planen har vunnit laga kraft 28 december 1973.

2.2. Tätbebyggelseområde (oplanelagt)

Ev. förstärkning, om- och tillbyggnation inom tätbebyggelseområde bör ske med varsamhet. Proportion, placering, hänsyn och anpassning till befintlig bebyggelses karaktär är viktiga att beakta.

BB 9 Svensböle-Norra Smedsböle bykärna

Bebyggelsen är till största delen ansluten till Bocknäs Vatten genom Västra Sunds Vattens huvudledningsnät.

Avloppsnät är utbyggt, de flesta fastigheterna är anslutna. Övriga fastigheter har enskilda avloppslösningar. Ny bebyggelse bör anslutas till avloppsnät.

BB 10 Finby bykärna

Bebyggelsen är till största delen ansluten till Bocknäs Vatten genom Västra Sunds Vattens huvudledningsnät.

Bebyggelsen är delvis ansluten till avloppsnätet. Norra Ålands Avloppsvatten Ab startar vid brandstationen och leds vidare mot Mariehamn. Icke ansluten bebyggelse har enskilda avloppslösningar.

Bykärnan saknar belysning, vilket begränsar utevistelsen under den mörka tiden på året. Belysning längs gc-vägar, vägar samt vid korsningar och refuger är viktigt för att lyfta fram Finby. Olycksrisken för bilister, fotgängare och övriga trafikanter skulle minska med vägbelysning i området.

BB 11 Södra Smedsböle bykärna

Bebyggelsen är till största delen ansluten till Bocknäs Vatten genom Västra Sunds Vattens huvudledningsnät.

Avloppsnät är delvis utbyggt. Avloppsledningen börjar vid brandstationen och går därifrån västerut. Delar av bebyggelsen är därför ansluten. Övrig bebyggelse har enskilda avloppslösningar. Ny bebyggelse bör anslutas till avloppsnät.

A Allmänna byggnader
Brandstationen, Sunds frivilliga brandkår.

Klippan ungdomsföreningens lokal. Här ligger midsommarstången. Klippan är en byggnad för gemenskap där främst ungdomsföreningen men också byalaget kan samlas för gemensamma möten, dans och andra festligheter med t.ex. majbrasa
Sportkila, Sunds idrottsförenings område med fotbollsplan.

HB Affärsbyggnad
Knallen, café och minilivs. Matservering dvs. lunch serveras alla dagar. Inom området finns även en bensinmack.

I Industriområde
Område för småindustriverksamhet. Här finns returstationen, lager- och verkstadsbyggnader o.likn. verksamheter placerade.

2.3. **Område lämpligt för tätbebyggelse (oplanelagt)**

Det är önskvärt att ny bostadsbebyggelse kan tillkomma i bykärnorna i måttfull takt. Vattenförsörjning finns i alla byar. Avloppshanteringen sköts tills vidare fastighetsvis. Befintliga fastigheter uppfyller i allmänhet inte de nya krav som ställs.

B Utvidgning och komplettering av bykärnorna med beaktande av vägnät, vattenförsörjning och landskapsbild.

Då bygglov beviljas för kompletterande bebyggelse i anslutning till bykärnorna, det värdefulla kulturlandskapet och vägmiljön (se nedan S 36-39) bör stora krav ställas på anpassningen till befintlig bebyggelse, vad gäller byggnaders storlek, placering och utformning. Som rådgivning till husbyggare används Museibyråns anvisningar för byggande i kulturmiljö: *Råd och rekommendationer vid renovering av byggnader och bevarande av kulturhistoriska miljöer*. (Som bilaga till denna beskrivning).

2.3.1. **OMRÅDEN I BEHOV AV PLANLÄGGNING** Områden lämpliga för planlagd tätbebyggelse har inte föreslagits.

2.4. **Skyddsområde**

2.4.1. **INRÄTTADE NATURRESERVAT**

SN 1 Fjärdsjär och Harrgrund.
Inrättat 1986 (ÅFS 12/1986).

Området omfattar ca 3 ha. Naturtypen klassas som öar i mellanskärgård. De två öarna ligger i den nordöstra delen av den annars öfattiga Lumparfjärden. Fjärdsjär är bevuxen med en barrskogsduge medan några få träd utgör den högre vegetationen på Harrgrund. Området ingår i Natura 2000 programmet för Åland.

2.4.2. **FREDADE NATURMINNEN**

Finns ej.

2.4.3.

SKYDDSVÄRDA BIOTOPER

Här upptas de områden som är skyddade enligt skogs- och naturvårdslagen (ÅFS 83/98 och ÅFS 82/98). Biotoperna är oftast små men viktiga att bevara eftersom de bidrar till en mer varierad och rik natur.

Inom de redovisade skyddade biotoperna ingår inte, av praktiska skäl, träd på bergs-impediment, stränder samt barrskogsbevuxna öar mindre än 10 ha. Dessa är skyddade enligt skogsvårdslagen. Likväl är biotopinventering som gjorts inte heltäckande, även om en biotop inte finns redovisad så är den skyddad enligt lagen. Text med kursiv stil utgör citat ur inventeringen.

SB 19 Stenåker

Areal: 1,82 ha

Biotoptyp: Stenåker större än 0,5 ha

Beskrivning: Delvis trädbevuxen stenåker i den södra sluttningen av Båtmanberget. Stenåkern befinner sig i naturtillstånd, gamla tvinvuxna tallar växer i och längs kanterna av stenåkern.

Behandling: Stenåkern och dess närmiljö lämnas orörd. Avverkning, körning med skogsmaskiner, stentäkt, vägbyggen samt andra åtgärder som kan förstöra livsmiljön kräver tillstånd från landskapsstyrelsens miljöbyrå.

SB 20 Stenåker

Areal: 2,75 ha

Biotoptyp: Stenåker större än 0,5 ha

Beskrivning: Område med öppna stenåkrar uppe på Båtmanberget. Avverkat längs den östra kanten samt under en ellinje som går över stenåkern. Ställvis gamla gropar och rösen i stenåkern.

Behandling: Området lämnas orört. Avverkning, körning med skogsmaskiner, stentäkt, vägbyggen samt andra åtgärder som kan förstöra livsmiljön kräver tillstånd från landskapsstyrelsens miljöbyrå.

SB 21 Stenåker

Areal: 1,02 ha

Biotoptyp: Stenåker större än 0,5 ha

Beskrivning: Långsmal stenåker i sluttning på Båtmanberget. Stenåkern befinner sig i nära naturtillstånd. Avverkat längs den norra kanten.

Behandling: Stenåkern och dess närmiljö lämnas i fortsättningen orörd. Avverkning, körning med skogsmaskiner, stentäkt, vägbyggen samt andra åtgärder som kan förstöra livsmiljön kräver tillstånd från landskapsstyrelsens miljöbyrå.

SB 22 Stenåker

Areal: 1,61 ha

Biotoptyp: Stenåker större än 0,5 ha

Beskrivning: Stor öppen stenåker uppe på Höckleberget. Stenåkern befinner sig i nära naturtillstånd, död ved förekommer i form av torrträd.

Behandling: Stenåkern och dess närmiljö lämnas orörd. Avverkning, körning med skogsmaskiner, stentäkt, vägbyggen samt andra åtgärder som kan förstöra livsmiljön kräver tillstånd från landskapsstyrelsens miljöbyrå.

- SB 23** Stenåker
Areal: 0,64 ha
Biotoptyp: Stenåker större än 0,5 ha
Beskrivning: Liten, till största delen öppen stenåker på den västra sluttningen av Höckleberget. Stenåkern befinner sig i nära naturtillstånd, död ved förekommer i form av torrträd.
Behandling: Stenåkern och dess närmiljö lämnas orörd. Avverkning, körning med skogsmaskiner, stentäkt, vägbyggen samt andra åtgärder som kan förstöra livsmiljön kräver tillstånd från landskapsstyrelsens miljöbyrå.
- SB 24** Trädfattig myr
Areal: 0,98 ha
Biotoptyp: Trädfattig mosse eller myr
Beskrivning: Myr som är glest bevuxen med tvinvuxna tallar. Myren befinner sig i naturtillstånd, död ved förekommer i form av torrträd.
Behandling: Myren och dess närmiljö lämnas orörd. Avgränsningen görs till fast mark. Dikning, avverkning, röjning, körning med skogsmaskiner samt andra åtgärder som kan förstöra livsmiljön kräver tillstånd från landskapsstyrelsens miljöbyrå.

2.4.4.

FASTA FORNLÄMNINGAR

På kartorna har införts de fornlämningar som är kända enligt landskapsregeringens register. Numreringen är samma som i museibyråns fornminnesinventering. Nedan redovisas en sammanfattning.

Landskapsregeringens register har uppdaterats enligt *Delrapport, arkeologisk inventering av delar av Sund; Finby, Finby, Smedsbole och Svensbole inför kommunöversikt och delgeneralplan, Museibyråns arkeologiska rapport 2012:6 (som bilaga till denna beskrivning).*

Finby by

- SF 6.1** Finby, Nedre Norrgård 10:8, Sionsberg.
(a) Långröse, bronsålder.
(b) Stensättning, bronsålder.
- SF 6.2** Finby, Janses 4:9, Höckleberget. Röse, bronsålder.
- SF 6.3** Finby, Göstas 9:20 och Smedshöle, skifte 2:59, Kvarnkullabacken.
(a) Höggravfält, yngre järnåldern.
(b) Husgrunder, yngre järnåldern.
 Området utvidgas österut enligt rapport 2012:6 med 5-6 gravanläggningar, en husgrund och en terrassering. De nya fyndens datering är sannolikt yngre järnåldern. (objekt 39-41, 43-44 samt 48-50)
 Lämningens utbredning utvidgas ytterligare mot sydöst med följande kulturlämningar; ett odlingsröse (38) och en fossil åker (42:1-4)
- SF 6.4** Finby, Göstas 9:20. Husgrund, yngre järnålder.
- SF 6.5** Finby, Södergård 1:26, skifte 1:25 och 1:32, Brohärvsbacka.
 Höggravfält, yngre järnålder.
- SF 6.6** Finby, Göstas 9:20, skifte 1:3 och 1:17, Båtsmansberget.
 Rösegravfält, bronsålder.
- SF 6.7** Finby, skifte 8:27, Norrskog. Gravhög, Yngre järnåldern.
- SF 6.8** Finby, skifte 6:34 och 10:19, Lappkila. Skärvstensröse, datering osäker.

- SF 6.9** Fornlämningarna blev inte återfunna vid hörandeprocessen 2009.
- SF 6.10** Finby, skifte 10:17 och 10:19.
(a) Höggravfält, yngre järnålder.
(b) Husgrund, yngre järnålder.
- SF 6.11** Finby, skifte 9:20. Rösegravfält, bronsålder/äldre järnålder.
- SF 6.12** Finby, skifte 6:18. Skeppssättning, bronsålder/äldre järnålder.
- SF 6.13** Finby, skifte 7:15 och Tranvik skifte 4:35.
(a) Långröse, bronsålder/äldre järnålder.
(b) Stensättningar, bronsålder/äldre järnålder.
- SF 6.14** Finby, skifte 5:18. Boplats, bronsålder.
- SF 6.15** Finby, skifte 7:10, Höckleberget. Depå av klappersten, sentid.
- SF 6.16** Finby, skifte 4:9, Höckleberget. Röse, bronsålder/äldre järnålder.
- SF 6.17** Finby, skifte 7:25, Höckleberget. Röse, bronsålder/äldre järnålder.
- SF 6.18** Finby, skifte 5:20, Lindholms. Skärvstensrösen, yngre järnålder.
- SF 6.19** Gravar från 1854.
Franska gravar från krimkriget. Två gravstenar över franska militärer. När åkermark togs upp intill i mitten av 1900-talet lär en kista framkommit. Den ena av de två stenarna flyttades till nuvarande position vid samma tillfälle.
- Nya fornlämningar enligt arkeologisk inventering 2012:6.**
- SF 3** En stensättning sannolikt från järnåldern.
- SF 4** Ett röse sannolikt från järnåldern.
- SF 51-52** Stensättning (51) och två förrådsgröpar (51) som dateras till den ryska tiden, dvs. efter 1809.
- SF 138-141, 143, 146, 390**
7 fornlämningsklassade objekt, samtliga dateras till 1854 och slaget vid Bomarsund. Objekt 390 är en stengrop medan de övriga är tydliga tomtningar av vad som troligen är rester av utposteringsinför slaget vid Bomarsund.
- SF 184** Aktivitets/bivackområde inför slaget vid Bomarsund.
- SF 372** Objektet utgör ett antal jordhögar med kulturjord, som med stor sannolikhet kan härledas till den medeltida gård som torde ha legat på detta område. På grund av sin otydliga karaktär är den markerad som ett område som behöver vidare undersökning för att säkrare kunna fastställas.
- SF 378** Gravfält bestående av 6 gravanläggningar. Dessa dateras visuellt till den äldre järnåldern.
- Kulturlämningar:**
- SF 1-2** Uppallad stenhäll (1) och röse (2).
- SF 5-8** Husgrund (5, 7-8) och ett stentag (6).
- SF 18** En husgrund.
- SF 23-24** Röjningsröse
- SF 29** Fynd av slagg
- SF 33, 75-77, 79, 133-137**
Källargrund (33) och grund (75-77) samt en grund med något otydlig form (79). Tre husgrunder (133-135), varav en gjuten i betong (134), en källargrund (137) och en kluven natursten (136).
- SF 142, 144** Röjningsröse
- SF 145** Stenbrott
- SF 147-150** Borrhålsblock (147), stenbrott (148), stolpröse (149) och borrhålsblock (150).

- SF 152-156** Källargrund (152), stengärdesmur (153) och husgrunder (154-156).
SF 160 Fossil åker
SF 169-177 Husgrund (169-170), brunn (171), ladugårdsgrund (172) och grund (173). Ett område med borrhål (174). Stenbrott (175). Borrhålsområde (176) och tomtning (177).
SF 185-187 Stenbrott (185 och 187) och ett borrhålsområde (186).
SF 200-205 Husgrunder (200, 201 och 203), källargrunder (202 och 204) och borrhålsblock (205).
SF 240-243 Husgrund (240 och 243), spisröse (241) samt en kvarngrund (242)
SF 245 En hög av kolblandad jord.
SF 367-371 En husgrund av slagen och borrarad natursten (367), en fossil åker (368) och tre förrådsgröpar (369). En delvis raserad husgrund (370) och en delvis raserad kvarn (371).
SF 374-375 En fossil åker (374) och en vägsträcka (375).

Smedsböle by

- SF 22.1** Smedsböle, Östergård 4:0, Sportkila 1:12 och 1:14 samt Domarböle, Södergård 3:7, Kolsvidja/Sportkila. Boplatsområde, stenålder.
SF 22.2 Smedsböle, Östergård 4:0, Fejansberget. Rösegrovfält, bronsålder.
SF 22.3 Smedsböle, skifte 2:5, Dalåker. Mursträckning, sentid *Bomarsundstiden. Denna lämning utvidgas mot nordost.*
SF 22.4 Smedsböle, Östergård 4:0, Västeräng. Husgrunder, sentid.
SF 22.5 Smedsböle, Östergård 4:0. Boplatsområde, sentid.
SF 22.6 Smedsböle, skifte 1:16. Ringvall, datering osöker.
SF 22.7 Smedsböle, skifte 2:64. Boplatsområde, stenålder.
SF 22.8 Smedsböle, Östergård 4:0. Boplatsområde, stenålder.
Nya fornlämningar enligt arkeologisk inventering 2012:6
SF12 Skärvstenshögdaterad till yngre järnåldern.
SF 14 Gravröse sannolikt från den yngre järnåldern.
SF 15 Gravhögdaterad till den yngre järnåldern.
SF 16-17 Skärvstenshögar daterade till den yngre järnåldern.
SF 20 Skärvstenshögd från yngre järnåldern.
SF 35 Terrass, objektet ligger direkt väster om SF 22.3 och är med största sannolikhet från Bomarsundstiden.
SF 58-59 Stenavslag som dateras till förhistorisk datering.
SF 60-63 Fyra avslag och verktyg av kvartskeratofyr och flinta hittades vid inventeringen. Området bör undersökas vidare arkeologiskt.
SF 66-67 Stensträngar daterade till förhistorisk tid.
Kulturlämningar:
SF 9 Ett område med röjningssten.
SF 11 En stenmarkering.
SF 22 En husgrund.
SF 68 Ett röjningsröse.
SF 70-73 En grund (70), ett område med tegelkross och bränd lera (71-72) och en fossil åker (73).
SF 88-89 En uppläggningsyta (88) samt en källargrund (89).
SF 91-92 Grunder.

Svensböle by

Efter nyinventeringen 2012 konstateras att det finns indikationer på att det kan finnas fornlämningar utspridda över en större yta som inte är synlig ovan mark. Därför är det viktigt att alla markgrepp i Svensböle sker i samråd med museibyrån.

- SF 25.1** Svensböle, Nygård 1:19, och Storängen 1:20. Rösegravfält, bronsålder/äldre järnålder.
- SF 25.2** Svensböle skifte 1:19. Höggravfält, yngre järnålder.
- SF 25.3** Svensböle, Svensböle 1:36. Höggravfält, yngre järnålder.
- SF 25.4** Svensböle, Svensböle 1:36. Röse, bronsålder/äldre järnålder.
- SF 25.5** Svensböle, Svensböle 1:36. Rösen, bronsålder/äldre järnålder. Intill området hittades vid inventeringen 2012 nio nya gravar (221).
- SF 25.6** Svensböle, Svensböle 1:36. Röse, bronsålder/äldre järnålder.
- SF 25.7** Svensböle, Svensböle 1:36.
(a) Långröse, bronsålder/äldre järnålder.
(b) Röse, bronsålder/äldre järnålder.

Nya fornlämningar enligt arkeologisk inventering 2012:6

SF 84-87, 90, 93-94, 99, 106 och 108-115

Fynd av avslag av kvartskeratofyr. Dessa avslag har tydlig förhistorisk karaktär, troligtvis sten- eller bronsålder.

Gravområdena SF 25.4–25.7 och de nyupptäckta lämningarna ger indikationer på att det finns lämningar som inte är synliga ovan jord. Området bör utredas vidare arkeologiskt.

Kulturlämningar

- SF 81-83** Centrumpunkt av en gammal skogs-/åkerväg (81), fynd av ett fragment av ett bryne (82) och röjd yta (83).
- SF 349** Fossil åker (349) och grund (350).

- 2.4.5. BYGGNADSMINNEN
Finns ej.

- 2.4.6. KULTURHISTORISKT VÄRDEFULLA MILJÖER
Kulturmiljöinventeringen 2012

Här upptas värdefulla kulturmiljöer och, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse enligt kulturmiljöinventeringen (2012). Inventeringen omfattar Finby, Smedsböle och Svensböle byar. Text med kursiv stil utgör citat ur kulturmiljöinventeringen.

Byggnader märkta med K har ett så högt byggnadshistoriskt värde att de, enl. inventeringen, rekommenderas skyddas.

Förtätning av bebyggelsen kan ske utan att kulturmiljön splittras genom att ta hänsyn till de äldre byggnadernas placering, proportioner och fasadutformning. Utförligare riktlinjer och råd gällande om- och nybyggnation finns i *Att bygga i det Äländska kulturlandskapet (1982/2000)*.

S 36 Finby; norra Finby, södra Finby och centrala Finby-Smedsböle.

Norra Finby

Bykärnan i norra Finby är en oerhört värdefull kulturmiljö där stora kulturhistoriska värden kan avläsas på flera nivåer; såväl i bebyggelsen i sin helhet som i gårdsmiljöer och enskilda byggnader. De gamla gårdarna på rad längs med byvägen bildar en harmonisk och estetiskt tilltalande miljö som samtidigt är traditionsbärande och viktig för byns identitet. Gårdsmiljöerna med sina uthus, som i flera fall hyser aktivt jordbruk, vittnar om en kontinuitet i levnadsvillkoren för landsbygdsbefolkningen. Flera av de gamla mangårdsbyggnaderna är dessutom välbevarade och har ett byggnadshistoriskt värde. Därför bör kulturmiljön längs norra Finbyvägen behandlas med stor hänsyn vid planläggningen. Man bör undvika att bebyggelsen splittras genom att nya byggnader placeras utspritt på de öppna åkermarkerna öster om bykärnan. Eventuell nybyggnation bör utformas och placeras så att den inte skymmer eller förminskar den äldre bebyggelsen.

Bebyggelse av kulturhistoriskt värde finns på följande fastigheter (närmare beskrivning se inventeringen):

Glimten 10:20, Norrängen 10:15, Trögers-Karlssons 8:17, Övre Norrgårds 10:17, Mattas 11:4, Postens 6:34, Kvarnbacka 8:28, Bergbo 6:2, Nyhem 6:1 och Tomten 6:6.

Södra Finby

Kulturmiljön längs Södra Finbygatan hör till de mest värdefulla i trakten ur såväl byggnadshistoriskt som samhällshistoriskt perspektiv. Här finns ett kontinuitetsvärde i att de gamla gårdarna bevarats på sina ursprungliga platser och att byvägen följer samma sträckning som tidigare. Det miljöskapande värdet förstärks av att den nyare bebyggelsen placerats på traditionellt vis i anslutning till vägen. Kulturmiljön längs Södra Finbygatan uppfyller flera förstärkande och övergripande värden: autenticitet/äkthet, kvalitet, pedagogiskt värde/tydlighet och representativitet.

Bebyggelse av kulturhistoriskt värde finns på följande fastigheter (närmare beskrivning se inventeringen):

Janses 4:10, Sågars 2:23, Granlunds 2:22, Gamla Andersas 5:17, Göstas 9:20, Lundgrens 1:34, Södergård 1:26, Gamla Daniels 3:21, Berghem 3:3, Donalds 4:4, Kuggens 7:25, Kuggens- Sundlövs 7:34 och Strandgården 4:5.

Centrala Finby-Smedsböle

Från bykärnan Smedsböle-Finby går den så kallade Höcklevägen söderut. En slingrande och ganska backig grusväg leder genom skogs- och bergmarker till Tranvik. Längs vägen finns spridd bebyggelse av småbruk- eller torpkaraktär. Gårdarna i området ligger utspridda med den slingrande vägen som gemensam faktor. Det är fråga om en kulturmiljö där gårdar och bebyggelse karaktäriseras av småskalighet. Bebyggelsen i området är ett typiskt exempel på hur man flyttade till byarnas utmarker då efterfrågan på mark ökade, vilket berättar något om samhällets utveckling. Därför kan man här tala om ett samhällshistoriskt värde för området.

Bebyggelse av kulturhistoriskt värde finns på följande fastigheter (närmare beskrivning se inventeringen):

Finby by: Kvarnkulla 9:7, Skoltomt 6:21, Lindan 5:21, Lindholms 5:20, Alphyddan 6:12 och Smedsbacka 6:4.

Smedsböle by: Gåvan 2:25, Kvarnkulla 2:5, Klippan 2:3, Äppelbo 2:57, Långgård 2:36 och Branddepån 2:67.

S 37 Södra Smedsböle

Från och med slutet av 1600-talet har det funnits två hemman i Smedsböle, Västergård och Östergård. De båda gårdarna som ligger vackert på en naturlig upphöjning i samklang med det omgivande naturlandskapet bildar en värdefull kulturmiljö där den grusade byavägen som slingar sig mellan bergklackar och åkerrenar också bidrar till den harmoniska helheten.

Bebyggelse av kulturhistoriskt värde finns på följande fastigheter (närmare beskrivning se inventeringen):

Östergårds 4:0, Vestergård 2:63, Smedsböle-Vestergård 2:64, Östergårds (Tildas) 4:0, Björkliden 1:21 och Berghyddan 1:6.

S 38 Sydöstra Finby

I sydöstra Finby ligger enskilt belägna gårdar som efterhand flyttat ut från den gamla bykärnan. Till skillnad från de äldre hemmanen ligger dessa gårdar omgivna av sina åkermarker och saknar nära kontakt med andra gårdar. Gårdsbyggnader och uthus har därför ett extra stort miljöskapande värde och det är viktigt att gårdsmiljöerna bevaras intakta. Ett par av gårdarna har dessutom aktivt jordbruk, vilket bidrar till kontinuitetsvärde.

Trots att bostadshusen och gårdsbyggnaderna i flera fall är av relativt sent datum bildar de ändå traditionella gårdsmiljöer där bostadshuset intar en framträdande plats. Det är viktigt att de tillåts behålla detta uttryck och att eventuell nybebyggelse tar hänsyn till byggnadstraditionen.

Bebyggelse av kulturhistoriskt värde finns på följande fastigheter (närmare beskrivning se inventeringen):

Kullan 2:19, Annebo 1:14, Söderäng 1:19, Mattas-Estvik 11:3, Storgärdan 5:12, Estvik 11:1 och Berglunden 9:1/1:12.

S 39 Svensböle-Norra Smedsböle

Svensbölevägen skiljer Svensböle från Smedsböle och den bebyggelse som idag finns längs båda sidor är av relativt ungt datum.

Flera av husen anlades på 1930-, 40- och 50-talen. Bostadshusen i området har en stadsaktig stil och karaktär, oftast byggda med både vinds- och källarvåning. Det här sättet att bygga förekom ännu på 1970-talet. Många av husen har bevarat sin ursprunglighet och stil från tiden, vilket ger dem ett byggnadshistoriskt värde. På gårdarna finns sällan större uthusbyggnader, vilket här indikerar att de som byggt här inte enbart varit knutna till jordbruket utan att det funnits andra yrken representerade. Jämsides med det traditionella jordbrukssamhället har samtidigt funnits ett mikrosamhälle av mer urban karaktär, vilket ger bebyggelsen ett samhällshistoriskt värde.

Bebyggelse av kulturhistoriskt värde finns på följande fastigheter (närmare beskrivning se inventeringen):

Smedsböle by: Heimdal 1:4, Solhem 1:9, Björkkulla/Bilboa 1:16/1:28 och Rea-Bo 1:18.

Svensböle by: Kolsvidja 1:6, Dahls 1:12, Landsväggsgärdan 1:23, Skogshyddan 1:13, Åkerlund 1:17 och Knutas 1:41.

2.4.7.

SÄRSKILDA SKYDDSS OCH BEVARANDE OMRÅDEN

S 40-S 44 NATURMILJÖ

Här upptas s.k. I-klassområden enligt naturvårdsinventeringen (1969-70). Nummer inom parentes hänvisar till denna. SN* betyder att inventeringen rekommenderade att området inrättas som naturskyddsområde. Text med kursiv stil utgör citat ur naturvårdsinventeringen.

S 40 Svinö ören - Fjärdsjär (I.31)

Areal: 100 ha, varav ca 38 ha ligger inom planområdet.

Ett område som omfattar fyra mindre skär (Svinö ören, Gränskär, Harrgrund, Fjärdsjär). Området har stora landskapsmässiga och zoologiska värden. Gränskär är påverkat av fritidsbebyggelse.

Slutsatser: Med beaktande av att i Sund finns mycket begränsade skärgårdsområden bedöms detta område ha stora naturvårdsvärden.

S 41 Övre viken - Hummelvik (I.32)

Areal: 67 ha, varav ca 16 ha ligger inom planområdet.

Landskap: Mycket grunda slättlandssjöar omgivna av åkrar och betesmarker.

Botanik: Enligt Cedercreutz Anabaenasjöar. Rik vegetation. Rik förekomst av vass och gäddnate. Sjöarna bedöms vara kraftigt påverkade av utgöding.

Kulturmarkerna på östra sidan mycket vackra.

Zoologi: Sällsynt rikt fågelliv.

Slutsatser: Området hör, liksom Finbyviken och Vivasteby träsk, till Ålands absolut värdefullaste fågelsjöar och inventeringen rekommenderar att området inrättas som fågelreservat.

S 42 Finby viken – Svinö sund (I.33)

Areal: 37 ha, varav ca 21 ha ligger inom planområdet.

Landskap: Ett igenväxande viksystem med brackt vatten. Uppvisar i övrigt

Botanik: praktiskt taget likartade förhållanden som i föregående område. I likhet med föregående område rekommenderar inventeringen att området inrättas som fågelreservat.

S 43 Nabbudden (I.34)

Areal: 4,75 ha

Små, steniga vassgrund utanför Nabban. Bedöms vara av betydelse främst för landskapsbilden och fågellivet och bör icke påverkas negativt.

S 44 Höckleberget (I.35) SN*

Areal: 59,50 ha

Landskap: Kuperat bergsområde med stenåkrar och mycket vackra förkastningar

Botanik: mot odlingar i öster. Området har ur naturvårdssynpunkt stora

Zoologi: geologiska, landskapsmässiga, viltekologiska och sociala värden och

Slutsatser: inventeringen rekommenderar att området inrättas som naturskyddsområde.

2.5. Trafik

2.5.1. FASTSTÄLLDA VÄGPLANER

TP 1 Del av landsväg Mariehamn – Prästö, huvudled 2

2.5.2. TRAFIKOMRÅDEN

T 8 Kolsvidjavägen, bygdeväg nr 630 (Tranviksvägen).

T 11 Svensbölevägen, bygdeväg nr 635.

T 12 Klippanvägen, bygdeväg nr 636.

T 13 Mångstektavägen, väg nr 640.

T 14 Södra Finbygatan, bygdeväg nr 663.

T 15 Storängsgatan, bygdeväg nr 665.

2.6. Specialområde

2.6.1. OMRÅDE MED SÄRSKILDA BESTÄMMELSER I BYGGNADSORDNINGEN

Byggnadsordningen för Sunds kommun innehåller inga områden med särskilda krav.

2.6.2. OMRÅDEN MED BYGGNADS ELLER ÅTGÄRDSBEGRÄNSNING ENLIGT PBL ELLER LANDSKAPSLAGEN OM NATURVÅRD

Finns ej.

2.6.3. OMRÅDEN FÖR VILKA LANDSKAPSREGERINGEN HAR GIVIT REKOMMENDATIONER ENLIGT 11 § I PBL

Finns ej.

2.6.4. OMRÅDE SOM ÄR OLÄMPLIGT FÖR BYGGNADSÄNDAMÅL

O Samtliga åkerområden är olämpliga för byggnadsändamål. Också i anslutning till bykärnorna i Finby, Smedsböle och Svensböle betecknas väsentliga åker- och betesområden som olämpliga för byggnadsändamål.

2.6.5. FRILUFTSLED/MOTIONSSLINGA

Med beteckningen anvisas en ungefärlig sträckning för friluftsled/motionsslinga. Ruttens exakta sträckning definieras i den mera detaljerade planeringen. I den detaljerade ruttplaneringen skall man sträva efter att utnyttja möjligheterna att använda befintliga vägar och stigar samt gamla vägsträckningar.

Inom området visas en i nära anslutning till skolområdet i Finby by.

2.6.6. MIDSOMMARSTÅNG

Med beteckningen anges den ungefärliga placeringen av Finby bys midsommarstång på Klippan.

2.6.7. VATTENOMRÅDEN

VS På kartan har markerats platser där det vore angeläget att inrätta fosforfällor eller vidta andra åtgärder för att förhindra näringsläckage vid utfallsdiken till sjöarna och havet.

2.6.8. SMÅBÅTSLED

Stamled för småbåtstrafik.

- 2.6.9. **STRÖVOMRÅDE**
US 1 Skogspark. I Svensböle, nordväst om Svensbölevägen. Området bevaras så att skogsmiljön kan användas som friluftsområde ev. med planerade stigar. Inom området finns fornlämningar som kan inspirera till en stigrutt.
US 2 Vinterpark. Område söder om Sportkila. Tänkt område ska används som en samlingspunkt för olika vinteraktiviteter. Vinteraktiviteter av olika slag, så att det lockar ung och gammal, tuff och försiktig från hela Åland.

- 2.6.10. **MASTOMRÅDE**
S 45 Område med radiomast, Smedsböle-masten. Masten är 244 m hög vilket gör den till den högsta byggnaden på Åland.

3. KOMMUNALTEKNIK

3.1. Vattenledningar och avloppsledningar

S 1 Vattenledning

Samtliga byar är anslutna till Bocknäs Vatten genom Västra Sunds Vattens huvudledningsnät. Bocknäs Vatten har sin vattentäkt i Saltvik.

S 46 Avloppsledning

Norra Ålands Avloppsvattens Ab huvudavloppsledningen börjar vid brandstationen och går västerut genom Sund vidare mot Mariehamn.

3.2. Elledningar

S 2 10 kV elledningar går genom Finby, Smedsböle och Svensböle med förgreningar åt flera håll. Kraftnät Ålands 45 kV elledning med 38 m ledningsgata, går i väst östlig riktning genom Smedsböle och Finby och sedan vidare i en sydöstlig riktning. En transformatorstation ligger i Smedsböle invid Storängsgatan.

4. SLUTSATSER OCH FORTSATTA ÅTGÄDER

Denna planbeskrivning och tillhörande karta med beteckningar är avsedd att användas av fastighetsägarna som underlag för beslut om byggande eller andra åtgärder inom området, och som information till nya invånare. Den skall också tjäna som underlag för byggnadsnämnden vid prövning av byggnadslovsärenden.

Kommunen avser fortsätta byaplaneringen i syfte att åstadkomma en kommunöver-sikt över hela kommunen.

Mariehamn den 19 november 2012.

Enligt uppdrag

Åsa Mattsson
Områdesplanerare